

شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران (رویکرد کیفی)

نسرین حق شناس^۱

محمد حامی^۲

وحید شجاعی^۳

محمد سنایی^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۵/۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۷/۱۲

برنامه استعدادیابی و پرورش این استعدادها، برای شناسایی و توسعه ورزشکاران با استعداد برای رسیدن به بالاترین سطح ورزش در جهان صورت می گیرد. هدف از تحقیق حاضر، شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران بود. این تحقیق کیفی با ماهیت اکتشافی و از نوع تحقیقات کاربردی محسوب می گردد. جامعه آماری پژوهش شامل کلبه خبرگان حوزه والیبال از جمله مربیان تیم های ملی والیبال ایران، مدیران ارشد و مدیران کمیته استعدادیابی وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون والیبال و اعضای هیئت علمی رشته مدیریت ورزشی بود. روش نمونه گیری هدفمند و گلوله برفی بود که پس از اخذ ۱۷ مصاحبه عمیق، به اشباع نظری رسید. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار مکس کیودیای نسخه ۱۸ صورت گرفت.

از تجزیه و تحلیل مصاحبه ها، ۱۵ عامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران شناسایی شدند: ستارگان و قهرمانان ملی، اصول و طراحای تمرین، آموزش و پرورش، ارتباطات بین سازمانی در نهادهای دولتی، فعالیت های منابع انسانی، عوامل انگیزشی، عوامل هوشی و روانی، ویژگی های آنتروپومتریکی، آکادمی ها،

فدراسیون والیبال، آموزش عالی، عوامل حقوقی، حمایت خانوادگی، عوامل ارزشی و نگرشی و امکانات و تجهیزات. از بین این ابعاد، عامل فدراسیون والیبال، آکادمی‌ها، ویژگی‌های آنتروپومتریکی، آموزش و پرورش و اصول و طراحی تمرین بیشترین نقش را در توسعه استعداد داشتند. به طور کلی نتایج نشان داد که عوامل مختلفی بر توسعه مدیریت استعداد در والیبال کشور مؤثر هستند لذا پیشنهاد می‌شود که یافته‌های تحقیق سرلوحه فعالیت‌های استعدادیابی در سازمان‌های وابسته به والیبال به ویژه فدراسیون والیبال کشور و هیئت‌های تابعه قرار گیرد.

واژگان کلیدی: استعداد، توسعه، فدراسیون والیبال و منابع انسانی

مقدمه

ارتقای موفقیت آمیز در بین ورزشکاران زمانی امکان پذیر است که تمامی مقولات و عناصر مختلف و قابل مقایسه، در ورزشکاران رشته های ورزشی مورد توجه قرار گیرند (ری و لاواله، ۲۰۱۵: ۴۱). ورزشکارانی که به واسطه استعدادهای درخشان شان و با استفاده از توانمند های بالقوه و خصوصیات فردی منحصر به فردشان از عملکرد بالایی برخوردارند، دارای عملکرد بهینه ای در توسعه رشته های مختلف ورزشی به شمار می روند (کولینز و همکاران، ۲۰۱۴: ۱۶۲۱). استعدادهایی که از سنین پایه توانمندی های بالقوه ای دارند و به سرعت در یک رشته ورزشی مورد توجه کارشناسان قرار می گیرند، در واقع مسیر موفقیت را برای یک رشته ورزشی مهیا می سازند (بولوک و همکاران، ۲۰۰۹: ۳۹۷). بنابراین شناسایی مقولات مهم استعدادیابی جهت کسب موفقیت در رشته های ورزشی مهم و حائز اهمیت است (سیفرت و همکاران، ۲۰۱۸: ۳۹). به همین منظور برای دستیابی به موفقیت های بین المللی ورزشی، بسیاری از کشورها در تلاش برای به حداکثر رساندن توانایی ورزشکاران خود، برنامه های نظام مند شناسایی و توسعه استعدادها را اتخاذ و توسعه داده اند (ابوت و کالینز، ۲۰۰۴: ۶۱). به عنوان مثال، یک دارنده مدال طلای المپیک سنگاپور می تواند ۱ میلیون دلار استرالیا دریافت کند. کشورهایی مانند ایالات متحده آمریکا، انگلیس، استرالیا، کره جنوبی، ژاپن، چین، و اخیراً سنگاپور منابع زیادی را در برنامه های TID سرمایه گذاری کرده است (باکر و همکاران، ۲۰۱۰: ۱۱۹). «بنیاد کره برای استعدادهای ورزشی نسل بعد» که در سال ۲۰۰۷ تأسیس شد، استعدادهای ورزشی را برای تعالی ورزشی بین المللی توسعه داده است. ورزش انگلستان هر ساله حدود ۱۰۰ میلیون پوند از بودجه عمومی را برای دستیابی به یک ورزش با عملکرد بالا هزینه می کند. در کنار سرمایه های هنگفت، به ورزشکاران پاداش جذاب پولی داده می شود و ایتالیا به مدال طلای خود تا حدود ۱۸۲،۰۰۰ دلار آمریکا پرداخت می کند (وانگ و همکاران، ۲۰۱۶: ۴۹۶). از سوی دیگر، روند اخیر در تحقیقات به جای استعدادیابی تا حدی به سمت توسعه استعداد در حال حرکت است، زیرا تحقیقات نشان داده که صرف وقت برای آزمایش یا جستجوی استعدادهای ورزشی ممکن است مثر نباشد (مارتین دال و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۲۰۹). تحقیقات در حوزه توسعه استعداد کمک می کند یک فضای یادگیری مناسب فراهم شود که در آن به ورزشکاران فرصت داده می شود تا توانایی های بالقوه خود را درک و پرورش دهند. مدل های مختلفی جهت توسعه استعداد در ورزشکاران ارائه شده است (اباوت و همکاران، ۲۰۰۲: ۶۱). به عنوان مثال، «نظریه تمرین عمده» فرض می کند که حداقل ۱۰۰۰۰ ساعت تمرین برای دستیابی به تخصص در یک حوزه خاص لازم است که بر پیشرفت بلند مدت برای رشد استعدادهای ورزشی و اهمیت درک روند تأکید دارد. مثال دیگر، «مدل مرحله ای» بلوم است (بلوم، ۱۹۸۵). این مدل نشان می دهد که سه مرحله رشد استعداد وجود دارد؛ حرکت از یک مرحله به مرحله دیگر زمانی تعیین می شود که کارهای مشخصی که در هر مرحله مورد نیاز است به اتمام برسد، نگرش ها / شبکه ها ایجاد شود و مهارت های مربوطه به جای سن تقویمی فرا گرفته شود. با توجه به این نکته، پیشرفت و شکوفایی استعداد در ورزشکاران مختلف به دلیل تفاوت های فردی می تواند متفاوت باشد. ارائه مدل های نظری و مفهومی پیرامون

توسعه استعداد^۱ ورزشکاران متناسب با رشته ورزشی از شروع یک فرد مبتدی تا تبدیل به نخبه و ممتاز شدن در تحقیقات بالی^۲ و همکاران (۲۰۱۳)، کوتی و ویریماس^۳ (۲۰۱۴) گالبین^۴ و همکاران (۲۰۱۳) گلید هیل^۵ و همکاران (۲۰۱۷) در زمینه حوزه‌های توسعه بلندمدت ورزشکاران، ارائه الگوی توسعه مشارکت ورزشی، مبانی استعداد، نخبگان و مهارت مشاهده شده است. مارتین دال و همکاران (۲۰۰۷) مقیاسی را جهت توسعه استعداد در ورزشکاران معرفی کرده اند که شامل مولفه‌های مختلفی می باشد: اولین عامل، تمرکز توسعه بلند مدت است که به میزان ماهیت برنامه آموزشی از نظر تمرینی اشاره دارد- جایی که تمرکز روی موفقیت بلند مدت است. این عامل همچنین بیانگر نگرش‌ها، مهارت‌های روانشناختی و درک لازم برای موفقیت طولانی مدت است (به عنوان مثال، مسئولیت، فداکاری، مهارت‌های ذهنی و یادگیری از طریق اشتباهات). عامل دوم آماده سازی با کیفیت است. این امر به در دسترس بودن راهنمایی‌ها و فرصت‌های تمرینی با کیفیت از طریق آموزش، بازیابی و تجارب مسابقه ای اشاره دارد. رویکرد‌های جدید حوزه استعدادیابی حاکی از آن است که مسابقات و رویداد‌های مختلف در انتخاب استعداد نقش کلیدی دارند. به عنوان مثال، فنر و همکاران (۲۰۱۶) طی تحقیقی با انجام بازی‌های چهار جانبه بین بازیکنان حرفه ای و با ارزیابی مهارت‌ها و تدوین شاخص‌های کلیدی جهت موفقیت با الگو برداری از این بازیکنان و تهیه شابلون‌ها، مبادرت به تدوین و تهیه مقیاسی برای کشف افراد مستعد در فوتبال نمودند. عامل سوم و چهارم ارتباط و درک ورزشکاران است. در حالی که ارتباطات به تعامل بین مربی و ورزشکار در دو حالت رسمی و غیررسمی اشاره دارد، درک ورزشکاران به معنای درک عمیق مربی از ورزشکار در یک سطح جامع است و یک رابطه حرفه ای قوی با آنها ایجاد می کند. عامل پنجم شبکه پشتیبانی است که مربوط به یک شبکه پشتیبانی منسجم، قابل دسترسی و متنوع برای کمک و پشتیبانی از پیشرفت ورزشکاران در همه زمینه هاست. عامل ششم، محیط چالش برانگیز و حمایتی است که به میزان چالش مناسب ورزشکاران در تمرینات و مسابقات برای تسهیل پیشرفت آنها در بالاترین سطح اشاره دارد. عامل نهمی، اصول توسعه بلند مدت است که شامل فرصت‌های مداوم، اجتناب از تخصص اولیه، حمایت والدین و تصمیم گیری ورزشکاران می باشد (دال و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۸۷). با وجود تمام مدل‌ها و الگوهای ارائه شده، کمتر شاهد کیفیت بالای نتایج ارائه شده در زمینه استعدادیابی هستیم که به طور کامل بر تمامی جنبه‌های استعدادیابی تاکید ورزد (جانستون و همکاران، ۲۰۱۸: ۹۷). همچنین در مورد عوامل مؤثر بر استعدادیابی در ورزش، رویکرد جامعی وجود ندارد (گلد هیل و همکاران، ۲۰۱۷: ۹۳). باید گفت این مدل‌ها و حوزه‌ها ممکن است برای پیچیدگی‌های مربوط به حوزه استعدادیابی کافی نباشند، چرا که ورزش یک مقوله منحصر به فرد است و دامنه‌های متفاوتی را در بر می گیرد. تحقیقات زیادی به منظور ارائه مفهوم استعدادیابی در ورزش نگارش شده اند. پرداختن به موضوع استعدادیابی در ورزش نیاز به پرداختن به یک روش پیچیده در

1. Talent Development
2. Balyi
3. Côté & Vierimaa
4. Gulbin
5. Gledhill

تمامی ابعاد استعدادیابی دارد (باکر^۱ و همکاران، ۲۰۱۸: ۵۳).

شپارد و همکاران (۲۰۱۲) والیبال را به عنوان ورزشی تعریف کردند که با فعالیت های انفجاری کوتاه و مکرر مانند پرش، شیرجه و بازی با توپ مشخص می شود (شپارد، ۲۰۱۲: ۱۵۷). لذا ویژگی های آنترپومتریکی^۲ افراد مستعد از جمله: قد، وزن، انعطاف پذیری، آموزش پذیری، وضعیت رشد استخوان های ساق پا و ... همواره مورد توجه محققان در این رشته جهت استعدادیابی بوده است (گالیچ، ۲۰۱۴: ۵۳۰). شاید یکی از دلایل توجه صرف به مهارت های فیزیکی و حرکتی و آنترپومتریکی در استعدادیابی این است که هنوز شاخص های مشخصی در این حوزه که در برگیرنده تمامی ابعاد حوزه استعدادیابی باشند مورد توجه قرار نگرفته است و عمدتاً از شاخص هایی استفاده می شود که هم برای بزرگسالان و هم برای سنین پایه به طور یکسان در نظر گرفته می شود (باکر و همکاران، ۲۰۱۹: ۴۸). بعلاوه، توجه به امر وراثتی و ژنتیکی^۳ استعداد و تعامل با محیط به ویژه شرایط اقتصادی و اجتماعی حاکم بر فرد مستعد و نیز تاثیر پذیری از طریق فرایند آموزش از مواردی است که می تواند در فرایند استعدادیابی مورد توجه واقع گردد (تور خمیر و همکاران، ۲۰۰۳: ۶۲۳). پنا^۴ و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیق خود به مقیاس های پیکرسنجی مورد نیاز جهت استعدادیابی در ورزش والیبال پرداختند و اظهار داشتند که شواهدی از تفاوت های پیکر سنجی و فیزیولوژیکی در میان والیبالیست های حرفه ای وجود دارد. به نظر می رسد ارزیابی آن سرمایه ای برای بهبود راهبرد های آموزش و فرآیندهای دقیق شناسایی استعداد است (پنا و همکاران، ۲۰۱۸: ۳۰) در ادامه باید به نقش آکادمی ها در توسعه استعداد اشاره کنیم که به طور مثال برای اولین بار در آلمان اتفاق افتاد و انجام آزمون های فیزیکی و مهارت های فنی توسط ۴۹ آکادمی انجام گرفت (گالیچ و همکاران، ۲۰۱۴: ۵۳۰). اهمیت نقش آکادمی ها در استعدادیابی به حدی است که در تحقیقی مشاهده شد افرادی که از طرف آکادمی ها انتخاب می شوند به مراتب از نظر مهارت های ادراکی بهتر از افرادی بودند که به صورت گلخانه ای انتخاب شده اند (او کونور، ۲۰۱۶: ۸۳۷). والیبال ایران به خصوص در سطح آقایان به واسطه حضور در تیم های برتر سطح دنیا، انگیزه های محققان را جهت استمرار موفقیت در سال های اخیر جهت مطالعه و تحقیق در حوزه استعدادیابی و توسعه استعداد دو چندان کرده است به ویژه اینکه هنوز نواقصی در تحقیقات گذشته در حوزه توسعه استعداد و استعدادیابی در رشته والیبال وجود دارد. اهمیت استعدادیابی در این رشته که در حال حاضر در دل ورزش دوستان کشورمان جا باز کرده از آن جهت مهم است که با تداوم و استمرار موفقیت های تیم ملی در رویداد های بین المللی، جهانی، المپیک و آسیایی همراه باشد. وجود یک الگو و مدل جامع استعدادیابی در رشته والیبال می تواند کمک شایانی به جامعه والیبال از جمله دست اندرکاران این رشته ورزشی نماید تا با تاسی به نتایج و بهره گیری از یافته های پژوهش حاضر بتوانند شاخص های مشخصی را در حوزه های مختلف استعدادیابی تدوین نمایند. شناسایی ابعاد، مولفه ها و شاخص های توسعه استعداد در والیبال ایران ضمن بر طرف کردن جایگزینی بازیکنان نخبه در پست های دارای

1. Baker
2. Anthropometric
3. genetically
4. Pe`na

فرسودگی و ارتقای جایگاه بین المللی تیم ملی والیبال بزرگسالان و معرفی بازیکنان طراز اول به والیبال دنیا می تواند پیامدهای ملی و اجتماعی مثمر ثمری برای والیبال ایران داشته باشد و فدراسیون والیبال را در رقابت با سایر فدراسیون ها در این مقوله پیروز سازد. از آنجا که عوامل مختلفی در حوزه استعدادیابی دخیل هستند، شناسایی این عوامل و شاخص های مربوط به آن جهت دسترسی به نقشه راه حائز اهمیت می باشد. لذا محقق در صدد پاسخ گویی به پرسش زیر است: عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران کدام اند؟

پیشینه پژوهش

ابراهیم و همکاران (۱۳۸۳) در مطالعه ای با عنوان «بررسی وضع موجود و تدوین شاخص های استعدادیابی در رشته والیبال» به ویژگی های آنترپومتریکی، ترکیب بدن، آمادگی جسمانی و مهارتی و روانشناختی اشاره کردند.

نظری و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه ای با عنوان «طراحی و تدوین برنامه راهبردی والیبال ساحلی ایران» مهمترین نقطه ضعف والیبال ساحلی ایران را نبود یک سیستم استعدادیابی بیان نمودند. یافته های این پژوهش نشان داد که والیبال ساحلی در وضعیت کنونی از ۱۵ قوت و ۲۱ ضعف برخوردار و با ۱۲ فرصت و ۱۳ تهدید مواجه می باشد. در میان نقاط قوت والیبال ساحلی کشور، گویه مطرح بودن والیبال ساحلی به عنوان تنها ورزش ساحلی در المپیک از بالاترین میزان اهمیت، گویه نبود یک سیستم استعدادیابی به عنوان بالاترین نقطه ضعف، در بین فرصت ها گویه وجود خط ساحلی ۳۰۰۰ کیلومتری در کشور از بالاترین میزان اهمیت و در بخش تهدیدها گویه انگیزه های مالی بیشتر در دیگر رشته ها به عنوان بالاترین تهدید در والیبال ساحلی کشور برخوردار بود. پس از تجزیه و تحلیل داده ها، محرز شد که فدراسیون والیبال در بخش ساحلی در موقعیت محافظه کارانه قرار دارد و باید از راهبردهای محافظه کارانه استفاده نماید. در کل دو راهبرد تهاجمی، ۳ راهبرد رقابتی، ۸ راهبرد محافظه کارانه و ۲ راهبرد تدافعی جهت تبدیل نقاط ضعف به قدرت و تهدیدها به فرصت ها برای توسعه والیبال ساحلی ارائه شده است.

قاسم زاده میرکلایی و همکاران (۱۳۹۴) گزارش کردند که عواملی چون: میزان آگاهی و شناخت، شیوه جذب و شناسایی، کیفیت پیست و تجهیزات، نقش فدراسیون و هیئت های دوومیدانی، نقش مربیان و همچنین حامیان مالی و میزان درآمدزایی بر پرورش استعدادها و ورزشکاران دوومیدانی ایران اهمیت دارند.

افتخاری و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه ای با عنوان «ارائه مدل اندازه گیری موانع توسعه والیبال قهرمانی زنان ایران در سه سطح کلان، میانی و خرد» انجام دادند. در پایان این تحقیق گزارش شد که یکی از موانع توسعه ورزش والیبال، استعدادیابی نامناسب می باشد. یافته های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که در سطح کلان، مولفه «فرهنگی» با بار عاملی ۰/۷۹، در سطح میانی، مؤلفه «استعدادیابی» با بار عاملی ۰/۹۰ و در سطح خرد، مولفه «نگرش ضعیف نسبت به انجام فعالیت های ورزشی» با بار عاملی ۰/۷۸ مهمترین موانع توسعه والیبال زنان ایران می باشند. براساس یافته های پژوهش، راهکارهایی از قبیل افزایش پوشش رسانه ملی جهت مشارکت بیشتر و فرهنگ سازی گسترده، بهبود نگرش مثبت جامعه به ورزش زنان و هموارکردن بستر

مشارکت بیشتر آنها به دلیل داشتن پتانسیل های بالا، طراحی برنامه جامع جهت تقویت سیستم استعدادیابی و نیز نظارت منسجم بر پیشرفت ورزشکاران مستعد در راستای توسعه والیبالیست‌های ایران پیشنهاد می‌شود. باسره و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با هدف ارائه مدل استعدادیابی والیبالیست‌های ایران انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که هفت مرحله پیشنهادی شامل مرحله اول: غربالگری عمومی در مدارس (۶-۹ سالگی)، مرحله دوم: شناسایی استعدادها (۹-۱۲ سالگی)، مرحله سوم: گزینش استعدادها (۱۲-۱۴ سالگی)، مرحله چهارم: آموزش (۱۴-۱۶ سالگی)، مرحله پنجم: گزینش استعدادها (۱۶-۱۸ سالگی)، مرحله ششم: ارتقای استعدادها (۱۸-۲۴ سالگی) و مرحله هفتم: والیبالیست‌های حرفه‌ای بین‌المللی (۲۳ سالگی به بالا)، در دور سوم دلفی موردقبول واقع شدند و مدل استعدادیابی والیبالیست‌های ایران تأیید گردید.

دربارپناه (۱۳۹۷) در پایان مطالعه خود به سه فرآیند اولویت‌دار و موثر بر مدیریت استعداد ورزشی اشاره کرده است: به‌کارگیری و نگهداشت استعداد ورزشی، کشف و شناسایی استعداد ورزشی (استعدادیابی) و ارزیابی و توسعه استعدادها و ورزشی.

۲۱۷

عبدزاده و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی موانع و محدودیت‌های توسعه والیبالیست‌های استان آذربایجان غربی» به نبود برنامه مدون استعدادیابی در والیبالیست‌های استان آذربایجان غربی به عنوان مانع توسعه این رشته ورزشی اشاره کردند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که والیبالیست‌های استان دارای موانع و محدودیت‌های مختلفی است که از مهمترین زیرشاخص‌های هر کدام از موانع می‌توان به نبود برنامه برای حفظ حامیان مالی برای مدت طولانی، بی‌توجهی به مدارس و معلمان ورزش به عنوان مهمترین زیربنای توسعه ورزش والیبالیست‌ها، نبود برنامه مدون استعدادیابی در والیبالیست‌ها و حومه، عدم حمایت کافی از بازیکنان و نداشتن امنیت شغلی آنان، بی‌توجهی مسئولان و حامیان به توسعه زیربنایی، پایدار و درازمدت و نبود آکادمی والیبالیست‌ها جهت برنامه‌ریزی و توسعه ورزش والیبالیست‌ها اشاره کرد.

روش‌شناسی پژوهش

هدف تحقیق حاضر، شناسایی عوامل موثر بر توسعه استعداد در والیبالیست‌های ایران و از منظر پارادایم از نوع تحقیقات تفسیری می‌باشد. محقق با استفاده از پارادایم تفسیری، مسئله پژوهش را مورد ارزیابی قرار داد و رویکرد کیفی را برای تحقیق خود برگزید. راهبرد مورد استفاده در این تحقیق «گرنند تئوری» و تاکتیک مورد استفاده، تحلیل محتوای پنهان می‌باشد. لذا تحقیق حاضر در وهله اول از ماهیت اکتشافی برخوردار است و در وهله دوم و به لحاظ استفاده مخاطب از نوع تحقیقات کاربردی محسوب می‌گردد. شکل داده‌ها به صورت متن و صوت بوده و محقق با استفاده از مصاحبه با خبرگان این حوزه نسبت به جمع‌آوری داده‌ها اقدام کرده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه خبرگان حوزه والیبالیست‌ها از جمله مربیان تیم‌های ملی والیبالیست‌های ایران، مدیران ارشد فدراسیون والیبالیست‌ها و کمیته استعدادیابی در وزارت ورزش و جوانان و اعضای متخصص و مجرب هیئت علمی در حوزه مدیریت ورزشی بودند که از طریق مصاحبه عمیق با این افراد نسبت به جمع‌آوری اطلاعات اقدام گردید (جدول ۱). به روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی و پس از اخذ مصاحبه با ۱۷ نفر، اشباع نظری حاصل شد.

جدول ۱: اعضای مشارکت کننده در نمونه تحقیق

مجموع فراوانی کدهای احصا شده از مصاحبه‌ها	پست / سمت	مصاحبه شوندگان
۳۲۹	سر مربیان و مربیان تیم‌های ملی (آقایان و بانوان)	P12, P9, P8, P6, P3, P1
۳۰۵	اعضای کمیته استعدادیابی وزارت ورزش و فدراسیون والیبال	P16, P10, P5, P17, P16
۲۰۸	اساتید و اعضای هیئت علمی و متخصصان مدیریت ورزشی و تربیت بدنی	P14, P17 و P13, P7, P4, P2
۴۲	بازیکنان تیم ملی والیبال ایران	P11, P15

جهت تجزیه و تحلیل پاسخ‌ها با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودیای^۱ نسخه ۱۸ فرآیند کدگذاری به صورت باز، محوری و انتخابی انجام شد. جهت کدگذاری باز و فرآیندی مصاحبه‌های انجام شده، واحدهای معنایی به صورت اسم مصدر بیان گردید. مصاحبه‌های جمع‌آوری شده در طی عملیات میدانی به ترتیب جمع‌آوری آن‌ها در هر بازه زمانی مورد تجزیه و تحلیل (کدگذاری) قرار گرفت و با بازخورد دریافتی از هر مصاحبه، مصاحبه‌های بعدی اصلاح و یا مسیر حرکت تحقیق بازتعریف گردید. در این مرحله، به جستجو در میان داده‌ها به صورت خط به خط و با شنود مکرر فایل‌های صوتی پرداخته و سعی شد با الصاق کد به داده‌ها و حفظ نمودن باز بودن کدگذاری و مشاهده نتایج حاکی از داده‌ها، مقوله‌ها، مفاهیم و شاخصه‌های «عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران» احصا شود. به منظور دستیابی به روایی شاخص‌ها و کدهای اکتشاف شده، چند تن از مشارکت‌کنندگان در مصاحبه که از اعضای هیئت علمی دانشگاه و دارای مرتبه استاد تمامی بودند، فرآیند کدگذاری‌ها را مورد بازبینی قرار دادند و دیدگاه‌شان پیرامون مراحل کدگذاری اعمال شد. همچنین ۲ تن از اساتید مدیریت ورزشی (اساتید راهنما و مشاور) به بررسی یافته‌ها و اظهار نظر درباره مراحل مختلف کدگذاری پرداختند. در این تحقیق از روش پایایی باز آزمون جهت تعیین ضریب پایایی استفاده شد. به منظور محاسبه پایایی باز آزمون از میان مصاحبه‌های انجام گرفته چند مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب شد و هرکدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی مشخص مجدداً کدگذاری گردید (جدول ۲).

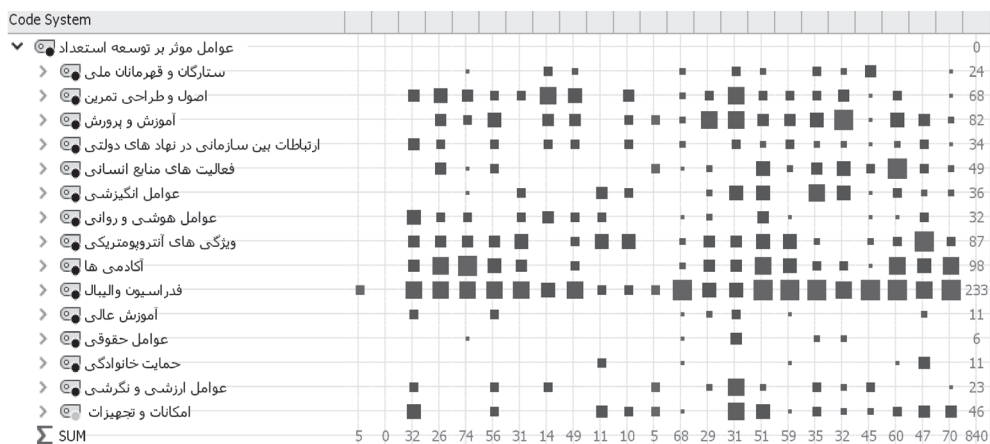
جدول ۲: محاسبه ضریب پایایی باز آزمون کدهای استخراج شده و شاخص‌های اکتشاف شده

پایایی باز آزمون	تعداد عدم توافقات	تعداد توافقات	تعداد کدهای استخراجی	مصاحبه شوندگان
۰/۹۰	۴	۴۱	۴۵	مصاحبه اول
۰/۹۰	۶	۷۰	۷۶	مصاحبه دوم
۰/۹۲	۵	۵۹	۶۴	مصاحبه سوم
۰/۹۱	۵	۵۷	۶۲	مصاحبه چهارم
۹۰/۹۱	۲۰	۲۲۷	۲۴۷	مجموع

یافته های پژوهش

یافته های کیفی تحقیق بر اساس فرایند کدگذاری باز نشان داد که ۳۲۸ کد اولیه از مصاحبه های انجام شده درباره عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران استخراج شد که فراوانی این کدها در مجموع برابر با ۸۴۰ بود. در این میان، نقش فدراسیون والیبال به عنوان عامل مؤثر بر فرایند توسعه استعداد با ضریب فراوانی ۲۳۳ بیشترین نقش و ضریب اهمیت و عوامل حقوقی با ضریب فراوانی ۶ کمترین ضریب اهمیت را در میان عوامل احصا شده به دست آوردند (ماتریس شانون ۱).

شکل ۱: ماتریس ضریب فراوانی و اهمیت شانون در زمینه عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران

در شکل ۱ مشاهده می شود که ۱۵ عامل (مقوله اصلی) به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران اکتشاف شد. این ۱۵ عامل عبارت اند از: ستارگان و قهرمانان ملی، اصول و طراحی تمرین، آموزش و پرورش، ارتباطات بین سازمانی در نهاد های دولتی، فعالیت های منابع انسانی، عوامل انگیزشی، عوامل هوشی و روانی، ویژگی های آنترپومتریکی، آکادمی ها، فدراسیون والیبال، آموزش عالی، عوامل حقوقی، حمایت خانوادگی، عوامل ارزشی و نگرشی و امکانات و تجهیزات. در این میان، عوامل زیر به ترتیب میزان ضریب فراوانی خود بیشترین نقش را در توسعه استعداد از دیدگاه خبرگان داشتند: عامل فدراسیون والیبال (۲۳۳)، آکادمی ها (۹۸)، ویژگی های آنترپومتریکی (۸۷)، آموزش و پرورش (۸۲) و اصول و طراحی تمرین (۶۸). البته تمام این عوامل شامل مقولات محوری بودند که در جدول ۳ مشاهده می شود.

جدول ۳: مقولات اصلی و محوری احصا شده در مورد عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران

مقوله اصلی	مقوله فرعی	تعداد کدهای احصا شده	ضریب اهمیت مقولات محوری	ضریب اهمیت مقوله اصلی
ستارگان و قهرمانان ملی	ستارگان به‌عنوان یک مقیاس ارزیابی	۷	۱۶	۲۴
	ستارگان به‌عنوان عامل انگیزشی	۶	۸	
اصول و طراحی تمرین	فرایند رشد	۴	۷	۶۸
	ویژگی‌های مهارتی و فیزیکی	۸	۱۵	
	سازمان‌دهی تمرین	۷	۱۳	
	ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری	۶	۱۲	
	روش و اصول آموزش	۱۱	۲۱	
آموزش و پرورش	راهبردهای استعدادیابی	۵	۱۶	۸۲
	معلمان ورزش و منابع انسانی	۶	۱۳	
	نقش حمایتی	۶	۱۸	
	راهبرد و سیاست	۸	۲۷	
	امکانات و تسهیلات	۶	۸	
ارتباطات بین سازمانی	خدمات ارگان‌های ذینفع	۴	۵	۳۴
	تعامل و ارتباطات بین سازمانی	۶	۲۲	
	حمایت دولت	۵	۷	
فعالیت‌های منابع انسانی	جذب و استخدام	۳	۶	۴۹
	تعهد نیروی انسانی	۷	۲۵	
	جبران خدمات	۴	۶	
	آموزش منابع انسانی	۶	۱۲	
عوامل انگیزشی	انگیزه‌های شخصی	۵	۱۴	۳۶
	انگیزه‌های خانوادگی	۲	۳	
	انگیزه‌های سازمانی	۵	۱۹	
عوامل هوشی و روانی	عامل هوش	۳	۱۷	۳۲
	عامل روان‌شناختی	۶	۱۵	
ویژگی‌های آنتروپومتریکی	الزامات آنتروپومتریکی	۱۳	۳۲	۸۷
	عوامل آنتروپومتریکی	۱۸	۵۵	
آکادمی‌ها	فنی	۵	۱۶	۹۸
	اقدامات مالی و تجهیزاتی	۳	۱۰	
	سیاست و راهبرد	۵	۱۵	
	اصول و فرایند	۹	۲۸	
	نیروی انسانی	۸	۲۹	

مقوله اصلی	مقوله فرعی	تعداد کدهای احصا شده	ضریب اهمیت مقولات محوری	ضریب اهمیت مقوله اصلی
فدراسیون والیبال	فعالیت های علمی	۴	۱۱	۲۳۳
	نقش حمایتی	۹	۱۵	
	فعالیت های منابع انسانی	۹	۲۹	
	مدیریت رویداد و اردوها	۱۳	۳۶	
	نظارت و کنترل	۱۱	۳۳	
	سازمان دهی	۱۴	۲۹	
	سیاست و راهبرد	۱۲	۲۰	
	اصول و فرایند	۲۰	۴۰	
	مالی	۸	۲۰	
آموزش عالی	-	۵	۱۱	
عوامل حقوقی	-	۵	۶	
حمایت خانوادگی	-	۵	۱۱	
عوامل ارزشی و نگرشی	نگرش حکومتی	۷	۱۳	۲۳
	نگرش ملی	۷	۱۰	
امکانات و تجهیزات	فناوری های نوین	۷	۱۵	۳۸
	زیرساخت ها و اماکن	۵	۱۶	
	تجهیزات تخصصی	۴	۷	

نتایج جدول ۳ حاکی از آن است که ۴۵ مقوله محوری به ۱۵ مقوله اصلی عوامل مؤثر بر توسعه استعداد در والیبال ایران قابل تقسیم اند. این مقولات در بعد ستارگان و قهرمانان ملی شامل ستارگان به عنوان یک مقیاس ارزیابی، ستارگان به عنوان عامل انگیزشی، در بعد اصول و طراحی تمرین شامل فرایند رشد، ویژگی های مهارتی و فیزیکی، سازمان دهی تمرین، ویژگی های شخصیتی و رفتاری، روش و اصول آموزش (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۲۱)، در بعد آموزش و پرورش شامل راهبردهای استعدادیابی، معلمان ورزش و منابع انسانی، نقش حمایتی، راهبرد و سیاست (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۲۷) و امکانات و تسهیلات، در بعد ارتباطات بین سازمانی شامل خدمات ارگان های ذینفع، تعامل و ارتباطات سازمانی (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۲۲) و حمایت دولت، در بعد فعالیت های منابع انسانی شامل جذب و استخدام، تعهد نیروی انسانی (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۷)، جبران خدمات و آموزش منابع انسانی، در بعد عوامل انگیزشی شامل انگیزه های شخصی، انگیزه های خانوادگی و انگیزه های سازمانی (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۱۹)، در بعد عوامل هوشی و روانی شامل عامل هوش (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۱۷) و عامل روان شناختی، در بعد ویژگی های آنتروپومتریکی شامل الزامات آنتروپومتریکی و فاکتورهای آنتروپومتریکی (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۵۵)، در بعد آکادمی شامل فنی، اقدامات مالی و تجهیزاتی، سیاست و راهبرد، اصول و فرایند و نیروی انسانی (بیشترین ضریب اهمیت با فراوانی ۲۹)، در بعد فدراسیون والیبال شامل

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاکی از آن بود که از دیدگاه خبرگان به ترتیب عامل فدراسیون والیبال، آکادمی‌ها، ویژگی‌های آنتروپومتریکی، آموزش و پرورش و اصول و طراحی تمرین بیشترین نقش را در توسعه استعداد ورزش والیبال داشتند. اولین یافته مربوط به نقش فدراسیون والیبال است. این یافته با یافته‌های قاسمزاده میرکلایی و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. در تفسیر این یافته‌ها باید گفت که فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان متولی اصلی ورزش والیبال در کشور، می‌تواند مهمترین تأثیر را بر توسعه این رشته و هم‌راستا با آن، توسعه استعدادیابی در این رشته داشته باشد. از آنجا که فدراسیون والیبال دارای هیئت‌های والیبال بسیاری در مراکز استان‌ها و تقریباً تمامی شهرهای کشور است، با برنامه‌ریزی صحیح به ویژه در تدوین اصول و فرآیندهای استعدادیابی از طریق تحقیقات مختلف علمی و دانشگاهی می‌تواند به این مهم دست یابد. در این راستا، ضروری است که فدراسیون والیبال با استفاده از منابع انسانی متخصص و منابع مالی در اختیار خود حمایت‌های لازم را از مربیان و دست‌اندرکاران استعدادیابی و ورزشکاران مستعد در تمام کشور به عمل آورد و با تدوین سیاست‌ها و راهبردهای علمی و اصولی، زمینه برگزاری رویدادها و اردوهای مختلف را فراهم کند. همچنین در خلال این رویدادها، با سازمان‌دهی مناسب منابع خود و نظارت و کنترل دقیق بر آن‌ها، بستر لازم برای کشف و پرورش استعدادها بالقوه والیبال کشور را مهیا نماید.

علاوه بر فدراسیون والیبال، آکادمی‌های والیبال نیز به‌عنوان یکی دیگر از ارکان اصلی توسعه والیبال کشور موظف هستند که با برنامه‌ریزی‌های صحیح در راستای اهداف فدراسیون والیبال، اقدام به برگزاری برنامه‌های استعدادیابی نمایند و پس از کشف آن‌ها، برنامه‌ها و تمرینات صحیح و علمی پرورش آن‌ها را در پیش بگیرند تا در نهایت بتوانند بازیکنانی نخبه و دارای شایستگی‌های لازم به تیم‌های مختلف کشور اعم از تیم‌های باشگاهی و ملی عرضه نمایند. این یافته با نتایج پژوهش نصرالله زاده و رستم نیا (۱۳۹۱)، اوکونور و همکاران (۲۰۱۶) و گالیچ (۲۰۱۴) همسو می‌باشد. اهمیت نقش آکادمی‌ها در استعدادیابی به حدی است که در تحقیقی مشاهده شد افرادی که از طرف آکادمی‌ها انتخاب می‌شوند به مراتب از نظر مهارت‌های ادراکی بهتر از افرادی بودند که به‌صورت گلخانه‌ای انتخاب شده‌اند (اوکونور و همکاران، ۲۰۱۶: ۸۳۸). در این راستا ضروری است که در این آکادمی‌ها اصول و فرآیندهای علمی تدوین شده در فدراسیون والیبال مد نظر قرار گیرد و با جذب نیروی انسانی مجرب، سیاست‌ها و راهبردهای توسعه این فرایند تدوین شود. همچنین، به‌منظور اجرایی‌سازی برنامه‌های خود و در نهایت دستیابی به اهداف تعیین شده، لازم است که آکادمی‌های والیبال با اقدامات مالی مناسب و کمک عوامل فنی متخصص، امکانات و تجهیزات خود را تکمیل و زمینه رشد و ارتقای نخبگان کشف شده را فراهم نمایند.

یکی دیگر از عوامل موثر مربوط به ویژگی‌های آنتروپومتریکی است. این یافته با مطالعات زربخش و همکاران (۱۳۹۳)، نصیری و همکاران (۱۳۹۷)، ابراهیم و همکاران (۱۳۸۳)، باسره و همکاران (۱۳۹۳) و باسره و همکاران (۱۳۹۵) همخوانی دارد. ویژگی‌های آنتروپومتریکی افراد مستعد از جمله: قد، وزن، انعطاف‌پذیری، آموزش‌پذیری، وضعیت رشد استخوان‌های ساق پا و ... همواره مورد توجه محققان بوده است (گالیچ، ۲۰۱۴:

۵۳۵ و ابراهیم و همکاران، ۱۳۸۳: ۱۱). شاید یکی از دلایل توجه صرف به مهارت‌های فیزیکی و حرکتی و آنتروپومتریکی در استعدادیابی این است که هنوز شاخص‌های مشخصی در این حوزه که در برگیرنده تمامی ابعاد حوزه استعدادیابی باشند مورد توجه قرار نگرفته‌اند و عمدتاً از شاخص‌هایی استفاده می‌شود که هم برای بزرگسالان و هم برای سنین پایه به طور یکسان در نظر گرفته می‌شود (باکر و همکاران، ۲۰۱۸: ۵۰). در واقع طی تحقیقات مختلفی مشخص شده است که نخبگان والیبال از چه مشخصات آنتروپومتریکی برخوردارند و لذا استعدادهای بالقوه والیبال باید دارای چه الزامات و عوامل آنتروپومتریکی باشند (باسره و همکاران، ۱۳۹۳: ۱ و باسره و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۷)، بنابراین در فرایند انتخاب این افراد، ضروری است با استفاده از منابع انسانی متخصص در این زمینه، عامل ویژگی‌های آنتروپومتریکی به‌عنوان یکی از شاخص‌های انتخاب استعدادها بالقوه در والیبال مد نظر قرار گیرد.

همچنین مشخص شد که آموزش و پرورش یکی دیگر از ارکان اصلی توسعه ورزش والیبال در کشور و به ویژه سازمانی مؤثر در فرایند استعدادیابی ورزش والیبال است. در این راستا نتایج حاج حسنی (۱۳۹۵) با این یافته همسو است. او در مطالعه خود نتیجه‌گیری کرد که با توجه به اینکه نسل پایه ما بیشتر اوقات خود را در مدارس سپری می‌کنند و از آن جا که نظام آموزشی هر کشور می‌تواند سهم عظیمی در توسعه ورزش و شناخت استعدادها داشته باشد و به رشد ورزش قهرمانی کمک کند، بنابراین باید به ورزش مدارس توجه خاصی مبذول گردد. بی‌تردید، با اجرای فعالیت‌های ورزشی در مدارس و پیاده‌سازی برنامه‌های منظم و منسجم، شاهد پیشرفت استعدادیابی و دست‌یافتن به اهداف عالی آموزشی و قهرمانی در سطح کشور خواهیم بود (حاج حسنی، ۱۳۹۵: ۱). بر همگان روشن است که ورزش تربیتی و آموزشی که با محوریت مدرسه انجام می‌گیرد، زیربنای تمامی دیگر حوزه‌های ورزشی است. در بسیاری از شهرهای کشور، مدارس فاقد امکانات و تجهیزات لازم والیبال هستند که این خود موجب عدم دستیابی به اهداف استعدادیابی می‌شود. لذا لازم است که دولت و وزارت آموزش و پرورش با هماهنگی وزارت ورزش و جوانان و نیز فدراسیون والیبال، طی برنامه‌های بلندمدت اقدام به تدوین راهبردها و سیاست‌های لازم در زمینه توسعه والیبال در مدارس کشور نمایند و با حمایت‌های مختلف از آن، موجبات توسعه امکانات و تسهیلات مورد نیاز در مدارس، آموزش و توانمندسازی معلمان ورزش و منابع انسانی دیگر و نیز تدوین راهبردهای استعدادیابی والیبال در مدارس را فراهم کنند و در جهت دستیابی به این اهداف، از متخصصان تجربی و دانشگاهی استفاده بهینه نمایند. علاوه بر این، ضروری است که اصول و روش تمرین مناسبی برای استعدادهای کشف شده در تمامی سنین طراحی و تدوین شود، چرا که در سایه اصول علمی و روش‌های تمرینی مناسب است که می‌توان انتظار فرایند بهینه رشد، تقویت ویژگی‌های مهارتی و فیزیکی و سازمان‌دهی مناسب تمرین و متعاقب آن، موفقیت در طرح‌ها و برنامه‌های استعدادیابی والیبال را داشت.

از دیگر عوامل مؤثر بر توسعه استعدادیابی در والیبال کشور که از نظر نخبگان و متخصصان امر اهمیت داشت، ستارگان و قهرمانان ملی بود. بر کسی پوشیده نیست که ستارگان و قهرمانان ملی می‌توانند جایگاه ویژه‌ای در میان ورزشکاران به ویژه ورزشکاران جوان و نوآموزان داشته باشند و موجبات ترغیب و انگیزش

آنان برای تلاش مضاعف جهت دستیابی به موفقیت را ایجاد نمایند. لذا ضروری است که با استفاده از ابزار مختلف به ویژه رسانه‌های جمعی تلاش شود که این ستارگان و قهرمانان ملی بیشتر شناخته شده و مورد توجه بیشتر استعداد‌های بالقوه والیبالی کشور قرار گیرند. از طرف دیگر، ستارگان و قهرمانان ملی با توجه به سطح بالای فنی و تخصصی که دارند، خود می‌توانند مقیاس ارزیابی مناسبی برای سایر ورزشکاران باشند و در زمینه کشف استعداد‌های والیبالی نقش مثبتی ایفا نمایند. عامل شناسایی شده بعدی برای توسعه مدیریت استعداد والیبالی در کشور، ارتباطات بین سازمانی در نهادهای دولتی بود. همان‌طور که پیش‌تر نیز بیان شد، فدراسیون والیبالی جمهوری اسلامی ایران و هیئت‌های تابعه آن مهمترین و اصلی‌ترین سازمان متولی والیبالی کشور هستند، اما باید توجه داشت که این سازمان، تنها سازمان مرتبط و مؤثر بر توسعه والیبالی کشور نیست و سازمان‌های غیردولتی دیگری مانند کمیته ملی المپیک و پارالمپیک و آکادمی ملی المپیک، از یک سو و سازمان‌های دولتی همچون وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان شهرداری‌ها، از سوی دیگر می‌توانند در این زمینه نقش‌های پررنگی داشته باشند. بر این اساس، ضروری است که برای دستیابی به اهداف استعدادیابی در کشور، سازمان‌های دولتی و غیردولتی یاد شده با تعامل و ارتباطات سازمانی بهینه و حمایت کافی و مناسب از فدراسیون والیبالی و هیئت‌های تابعه، مسیر ارتقای والیبالی کشور را هموار نمایند. بعلاوه، تشکیل کمیته‌های استعدادیابی سه‌گانه (کشف، حفظ و نگهداشت، توسعه و بهسازی) با همکاری هیئت‌ها و سایر سازمان‌های مرتبط در شهرهای مستعد نیز باید مورد توجه قرار گیرد و فرایند علمی استعدادیابی به صورت کامل و متمرکز انجام شود. عوامل حقوقی نیز مزید بر علت هستند و دولت می‌تواند با فراهم‌سازی بسیاری از عوامل حقوقی مورد نیاز، زمینه‌ساز دستیابی به اهداف استعدادیابی در والیبالی کشور باشند. به عنوان نمونه می‌توان به مواردی همچون تدوین و اصلاح اساسنامه فدراسیون بر مبنای اصول علمی و بین‌المللی، تدوین قوانین و طرح‌های حمایت از استعدادیابی در ورزش، تخصیص بودجه مورد نیاز سازمان‌های وابسته به والیبالی و ... اشاره داشت. از دیگر عوامل مؤثر در کشف و توسعه استعداد‌های والیبالی، فعالیت‌های منابع انسانی و حمایت خانوادگی بود. نتایج این یافته با نتایج تحقیق پیرمحمدی (۱۳۹۱) همسو می‌باشد. بدون شک منابع انسانی مهمترین منابع هر سازمانی را تشکیل می‌دهند و استفاده از نیروی انسانی متخصص و مریبان‌مغرب و موفق در سازمان‌های درگیر والیبالی کشور می‌تواند بخشی دیگر از این مهم را به انجام رساند. بنابراین لازم است با جذب و استخدام نیروی انسانی متخصص و متعهد در سازمان‌های مرتبط با والیبالی و نیز استفاده از برنامه‌های مناسب جبران خدمات و آموزش منابع انسانی، نیروی انسانی مورد نیاز را با برنامه‌های توسعه والیبالی و مدیریت استعداد والیبالی در کشور همسو نمود. از طرف دیگر، ماهیت استعدادیابی و شروع آن در سنین پایین، لزوم استفاده از نیروی انسانی متخصص و مریبان‌مغرب را بیش از پیش نمایان می‌سازد. باید توجه داشت که در این سنین خانواده‌ها نسبت به فرزندان خود حساس‌تر هستند و باید آنان را در جهت حمایت از استعدادیابی فرزندان‌شان توجیه و ترغیب کرد و زمینه اجرای برنامه‌های لازم را فراهم نمود. عوامل انگیزشی متعددی می‌توانند هم‌نوآموزان و هم‌خانواده‌های آنان را به فعالیت بیشتر در ورزش والیبالی ترغیب نمایند. به نظر می‌رسد که انگیزه‌های شخصی،

انگیزه‌های خانوادگی و انگیزه‌های سازمانی به صورت مجزا و در تعامل با هم می‌توانند زمینه‌ساز ارتقای هدف یاد شده باشند. همچنین، با حمایت همه‌جانبه از سازمان‌های مرتبط با والیبال نیز می‌توان مدیران و دست‌اندرکاران سازمان‌ها را به حمایت بیشتر و اجرای بهینه طرح‌های استعدادیابی در والیبال ترغیب نمود. چنانچه نگرش حکومتی نسبت به توسعه والیبال کشور وجود داشته باشد، برنامه‌های فدراسیون والیبال کشور نیز در اولویت برنامه‌های بسیاری از سازمان‌های مرتبط به ویژه وزارت ورزش و جوانان قرار می‌گیرد و می‌توان شاهد حمایت‌های همه‌جانبه این وزارت از فدراسیون والیبال و طرح‌های آن بود. همچنین، نگرش ملی به یک ورزش می‌تواند زمینه‌ساز مشارکت بیشتر مردم و حتی سازمان‌ها از آن ورزش باشد. چنانچه بتوان نگرش عمومی کشور را نسبت به والیبال بهبود بخشید، بدون شک شاهد کشف استعداد‌های بی‌شمار از سایر استان‌ها خواهیم بود. برای این منظور، رسانه‌های گروهی به ویژه تلویزیون می‌تواند بسیار اثرگذار باشد و نقش بسیار پررنگی را ایفا نماید.

عوامل هوشی و روانی و آموزش عالی از دیگر عوامل مؤثر در بهبود و توسعه مدیریت استعداد والیبال کشور محسوب می‌شوند. عواملی چون: سخت‌رویی و تاب‌آوری (لارکین^۱ و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۲۹) و میر^۲ و همکاران، ۲۰۱۶: ۳۵۳)، ویژگی‌های انگیزشی مانند انگیزش پیشرفت، جهت‌گیری هدف و خودمختاری (کلی^۳ و همکاران، ۲۰۱۴: ۳۲۷)، خودتنظیمی (زوبر^۴ و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۶۰) و عملکردهای شناختی سطح بالاتر مانند حافظه کاری، کنترل بازدارنده، انعطاف‌پذیری شناختی و فراشناخت (الفرینک جمرز^۵ و همکاران، ۲۰۱۶) به عنوان عوامل اثرگذار بر استعدادیابی معرفی شده‌اند. در مورد عوامل هوشی و روانی باید توجه داشت که امروزه یکی از مهمترین مراحل علمی کشف استعداد‌های ورزشی را آزمون‌های تست هوش و آزمون‌های روان‌شناختی مختلف تشکیل می‌دهد. همان‌طور که مشخص است، هر ورزشی به نوع و درجه خاصی از هوش نیازمند است و چنانچه بتوان در کنار سایر عوامل و فاکتورهای استعدادیابی، افراد دارای هوش مناسب را برای والیبال شناسایی کرد، احتمالاً می‌توان به آینده درخشان آنان در والیبال امیدوار بود. مسائل روان‌شناختی در ورزش از اهمیت بسزایی برخوردار هستند، چرا که مسیر موفقیت در ورزش مسیر سخت و چالش‌برانگیز است و چنانچه افراد از ویژگی‌ها و مهارت‌های روان‌شناختی ویژه همچون اعتماد به نفس کافی، تحمل سختی‌ها و شکست، صبر و استقامت، مدیریت هیجانات، کنترل استرس و اضطراب و ... برخوردار نباشند، به احتمال زیاد در مراحل مختلف پرورش استعداد و رقابت‌های مختلف دچار افت می‌شوند و از ادامه مسیر باز می‌مانند. لذا ضروری است که به عوامل هوشی و روانی در مراحل مختلف استعدادیابی والیبال توجه گردد و برای جلوگیری از اتلاف زمان و منابع، در مسیر استعدادیابی با استفاده از متخصصان روانشناسی ورزشی این موارد در بوته آزمایش قرار داده شوند.

1. Larkin
2. Meyer
3. Kelly
4. Zuber
5. Elferink-Gemser

آخرین عامل مؤثر در بهبود و توسعه مدیریت استعداد والیبال کشور، امکانات و تجهیزات است. این یافته با مطالعه دوستداری و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد. بر کسی پوشیده نیست که کشور ایران در اغلب رشته‌های ورزشی از نظر وجود اماکن و تجهیزات کافی در هیئت‌های ورزشی شهرستان‌ها در وضعیت مناسبی قرار ندارد که این موضوع در ورزش والیبال نیز صادق است. لازم است اقدامات انقلابی صورت پذیرد تا بتوان استعداد‌های ورزشی را در شهرستان‌های مختلف کشور یافت و با برنامه‌های صحیح مورد پرورش قرار داد. همچنین، باید توجه داشت که فدراسیون‌های ورزشی از جمله فدراسیون والیبال کشورمان وابستگی زیادی به بودجه‌های دولتی دارند و اماکن و سالن‌های ورزشی مستقل ندارند و از سالن‌های وزارت ورزش و جوانان استفاده می‌کنند که این موضوع می‌تواند ورزش والیبال را در استفاده از اماکن و تجهیزات مورد نیاز با محدودیت‌هایی رو به رو سازد. بر این اساس، ضروری است که فدراسیون والیبال و هیئت‌های تابعه با استفاده از برنامه‌های مختلفی همچون: تقویت بازاریابی و درآمدزایی از طریق مسابقات مختلف، فروش حق پخش تلویزیونی، احداث و به روزرسانی زیرساخت‌ها و اماکن مورد نیاز و تجهیز این اماکن به امکانات تخصصی به ویژه فناوری‌های نوین، زمینه بهبود فرایند کشف، نگه‌داشت و پرورش نخبگان این رشته را فراهم نمایند.

در مجموع، تاثیر بیشتر عوامل کشف شده از جمله: تاثیر عوامل آنتروپومتریکی، آکادمی‌ها، عوامل آموزشی، امکانات و تجهیزات، حمایت‌های دولتی و خانوادگی، فدراسیون‌ها و آموزش عالی و مدارس، بر استعدادیابی والیبال در تحقیقات داخلی و خارجی قبلی مورد بررسی قرار گرفته، اما عواملی همچون: عوامل حقوقی، عوامل ارزشی، عوامل ارتباطات بین سازمانی، عوامل انگیزشی و اصول و طراحی تمرین بر توسعه استعداد نیاز به تبیین بیشتری دارند. به علاوه، تاثیر این عوامل بر استعدادیابی را می‌توان با رویکرد کمی مورد واکاوی قرار داد و نتیجه آزمون فرضیات را با دقت بالاتری بیان نمود.

در پایان با توجه به نتایج تحقیق، پیشنهاد می‌شود:

- مدیران استعدادیابی به ویژه مریبان استعدادیابی والیبال در تدوین برنامه‌های خود به عوامل یاد شده در این تحقیق اهتمام ورزند و از اجرای برنامه‌های استعدادیابی به صورت سنتی و محدود به چند عامل فیزیولوژیکی و آنتروپومتریکی اجتناب نمایند.
- مدیران ارشد فدراسیون والیبال توجه نمایند که استعدادیابی والیبال امری چندبعدی است و عوامل زیادی در آن دخیل‌اند. لذا باید برنامه‌های مختلفی در هر زمینه برای دست‌یابی به راهبردهای آن‌ها تدوین و اجرایی شود.
- مدیران فدراسیون والیبال با اجرای بهینه برنامه‌های استعدادیابی به ویژه تاکید بر مدل تدوین شده در این تحقیق، از پیامدهای مثبت آرمانی، سازمانی و اجتماعی به ویژه دستیابی به تیم‌های ملی مقتدر و بازیکنان سطح اول در دنیا بهره‌مند شوند.
- مدیران فدراسیون والیبال این مدل را به عنوان چراغ راهنمایی جهت تدوین و اجرای بهینه برنامه‌های استعدادیابی مورد استفاده قرار دهند و فعالیت‌هایشان را بر این مبنا برنامه‌ریزی و اصلاح نمایند.

منابع

- ابراهیم، خسرو؛ حیدری، محمود و معمری، علیرضا. (۱۳۸۳). «بررسی وضع موجود و تدوین شاخص های استعدادیابی در رشته والیبال». پژوهش در علوم ورزشی. (۴)۵، صص ۱-۱۴.
- افتخاری، عذرا؛ بنار، نوشین؛ امامی، مینا و منصورصادقی، منیژه. (۱۳۹۵). «ارائه مدل اندازه گیری موانع توسعه والیبال قهرمانی زنان ایران در سه سطح کلان، میانی و خرد». مطالعات مدیریت ورزشی. (۴۰)۸، صص ۳۹-۶۰.
- باسره، محمد؛ دوستی، مرتضی؛ فرزام، فرزانه و عباسی، آیدین. (۱۳۹۳). «تعیین شاخص های استعدادیابی والیبال ایران از دیدگاه مربیان بین المللی». هشتمین همایش بین المللی تربیت بدنی و ورزش. تهران، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- باسره، محمد؛ دوستی، مرتضی و فرزام، فرزانه. (۱۳۹۵). «تدوین مدل استعدادیابی والیبال در ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. (۳۷)۸، صص ۵۷-۸۸.
- پیرمحمدی، مهدی. (۱۳۹۱). «نقش والدین در استعدادیابی ورزشی». دومین همایش ملی استعدادیابی ورزشی. تهران، سازمان بسیج ورزش.
- حاجی حسنی، مبین. (۱۳۹۵). «بررسی نقش ورزش مدارس در فرآیند شناسایی و پرورش استعدادهای ورزشی دانش آموزان». دومین همایش ملی دستاوردهای نوین تربیت بدنی و ورزش. چابهار، دانشگاه بین المللی چابهار.
- دربارپناه، فاطمه. (۱۳۹۷). «تعیین فرایندهای مؤثر بر مدیریت استعداد ورزشی درج.ا. ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور تهران جنوب.
- دوستداری، سجاد؛ اشرف گنجویی، فریده و سهیلی، بهزاد. (۱۳۹۴). «بررسی مشکلات استعدادیابی فوتبال». مدیریت ورزشی. (۴)۷، صص ۶۲۱-۶۳۵.
- زربخش، علیرضا؛ شاه آبادی، علیرضا و پورمداح، سید امیر. (۱۳۹۳). «بررسی و تدوین شاخص های استعدادیابی در رشته فوتبال از دیدگاه مربیان برجسته فوتبال استان خوزستان». تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- سیف پناهی شعبانی، جبار و خطیبی، امین. (۱۳۹۶). «تبیین و تحلیل عوامل مؤثر بر پیشرفت والیبال ایران در سطح قهرمانی». مدیریت و توسعه ورزش. (۲)۶، صص ۱۷-۳۱.
- صادقی فیض آباد، زینب. (۱۳۹۷). «مطالعه وضعیت محیط توسعه استعداد در هندبالیست های دختر شهر مشهد». پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی، سناباد گلپهوار.
- عبدزاده، فرهاد؛ کاشف، سید محمد و محرم زاده، مهرداد. (۱۳۹۷). «بررسی موانع و محدودیت های توسعه والیبال در استان آذربایجان غربی». پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش. (۴)۱۰، صص ۱۲۳-۱۳۷.
- قاسم زاده میرکلایی، ابراهیم؛ رضوی، سید محمد حسین و امیرزاد، سعید. (۱۳۹۴). «بررسی عوامل مؤثر بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دو میدانی ایران». پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. (۱۰) ۵، صص ۳۷-۴۶.
- نصیری، مهران؛ اشرف گنجویی، فریده؛ امیرتاش، عبدالرضا و سجادی هزاوه، حمید. (۱۳۹۷). «بررسی شاخص های استعدادیابی فوتبال از دیدگاه مدرسان ایرانی کنفدراسیون فوتبال آسیا». مدیریت و توسعه ورزشی. (۲)۷، صص ۱۹-۳۶.
- نظری، وحید؛ رضوی، سید محمد حسین و حسینی، سید عماد. (۱۳۹۳). «طراحی و تدوین برنامه راهبردی والیبال ساحلی ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. (۲۷)۶، صص ۶۳-۸۶.

- نوری، محمدحسین و صادقی، حیدر. (۱۳۹۲). «طراحی نرم افزار استعدادیابی بر پایه منطق فازی در رشته بسکتبال». مطالعات طب ورزشی. ۵(۱۳)، صص ۲۷-۳۸.
- نصرالله زاده؛ ناصر و رستم نیا، فاضل. (۱۳۹۱). «فرآیند استعدادیابی و پرورش بازیکنان مستعد در آکادمی های فوتبال». دومین همایش ملی استعدادیابی ورزشی. تهران، سازمان بسیج ورزش.
- Abbott, A., Button, C., Pepping, G.J. and Collins, D. (2005). “**Unnatural selection: talent identification and development in sport**”. *Nonlinear dynamics, psychology and life sciences*, 9(1), pp.61-88.
- Baker, J., Schorer, J., & Wattie, N. (2018). “**Compromising talent: Issues in identifying and selecting talent in sport**”. *Quest*, 70(1), 48-63.
- Baker, J., & Schorer, J. (2010). “**Identification and development of talent in sport: Introduction to the special issue**”. *Talent development & excellence*, 2(2), 119-121.
- Balyi, I., Way, R., Higgs, C. (2013). “**Long-term athlete development**”. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Bloom, B. S. (1985). **Developing talent in young people**. New York: Ballantine
- Bullock N, Gulbin JP, Martin, D. T. et al. (2009). “**Talent identification and deliberate pro-gramming in skeleton: ice novice to Winter Olympian in 14 months**”. *J Sports Sci*2009; 27(4):397–404. <http://dx.doi.org/10.1080/02640410802549751>.
- Côté, J., & Vierimaa, M. (2014). “**The developmental model of sport participation: 15 years after its first conceptualization**”. *Science & Sports*, 29, S63-S69.
- Collins, R., Collins, D., MacNamara, Á., & Jones, M. I. (2014). “**Change of plans: an evaluation of the effectiveness and underlying mechanisms of successful talent transfer**”. *Journal of Sports Sciences*, 32(17), 1621-1630.
- Elferink-Gemser, M. T., De Roos, I., Torenbeek, M., Fokkema, T., Jonker, L., Visscher, C. (2016). “**The importance of psychological constructs for training volume and performance improvement. A structural equation model for youth speed skaters**”. *International Journal Sport Psychology*, 47, 726-744.
- Faber, I., Nijhuis-Van der Sanden, M. W. G., & Oosterveld, F. G. J. (2012). “**A first step to an evidence-based talent identification program in the Netherlands; a research proposal**”. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 7, 15-18.
- Gagné, F. (2004). “**Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory**”. *High ability studies*, 15(2), 119-147.
- Gledhill, A., Harwood, C., Forsdyke, D. (2017). “**Psychosocial factors associated with talent development in football: A systematic review**”. *Psychology of Sport and Exercise*, 31, 93-112.
- Gulbin, J., Weissensteiner, J., Oldenziel, K., Gagné, F. (2013). “**Patterns of performance development in elite athletes**”. *European Journal of Sport Science*, 13, 605-614.
- Güllich, A. (2014). “**Selection, de-selection and progression in German football**

- talent promotion**". European Journal of Sport Science, 14, 530–537.
- Johnston, K., Wattie, N., Schorer, J., Baker, J. (2018). "**Talent identification in sport: A systematic review**". Sports Medicine, 48, 97–109.
  - Kelly, D. R., Matthews, M. D., & Bartone, P. T. (2014). "**Grit and hardiness as predictors of performance among West Point cadets**". Military Psychology, 26(4), 327-342.
  - Larkin, P., O'Connor, D., Williams, A. M. (2016). "**Does grit influence sport specific engagement and perceptual-cognitive expertise in elite youth soccer?**". Journal Applied Sport psychology, 28, 129-138.
  - Martindale RJJ, Collins D, Wang CKJ, et al. (2010). "**Development of the talent development environment questionnaire for sport**". J Sports Sci 2010;28: 1209–1221.
  - Martindale RJJ, Collins D and Abraham A. (2007). "**Effective talent development: the elite coach perspective within UK sport**". J Appl Sports Psychol, 19: 187–206.
  - Meyer, B. B., Markgraf, K. M., & Gnacinski, S. L. (2017). "**Examining the merit of grit in women's soccer: Questions of theory, measurement, and application**". Journal of Applied Sport Psychology, 29(3), 353-366.
  - O'Connor, D., Larkin, P., Williams, A. (2016). "**Talent identification and selection in elite youth football: An Australian context. Eur**". Journal Applied Science, 16, 837-844.
  - Peña, J., Moreno-Doutres, D., Coma, J., Cook, M., & Buscà, B. (2018). "**Anthropometric and fitness profile of high-level basketball, handball and volleyball players**". Revista Andaluza de Medicina del Deporte, 11(1), 30-35.
  - Rea T, Lavallee D. (2015). "**An examination of athletes' experiences of the talent transfer process**". Talent Dev Excell, 7(1):41–67.
  - Seifert, L., Papet, V., Strafford, B. W., Gogliani, A., & Davids, K. (2018). "**Skill transfer, expertise and talent development: An ecological dynamics perspective**". Movement Sport Sciences, (4), 39-49.
  - Sheppard JM, Nolan E, Newton RU. (2012). "**Changes in strength and power qualities over two years in volleyball players transitioning from junior to senior national team**". Strength Cond Res, 26:152–7.
  - Turkheimer, E., Haley, A., Waldron, M., D'Onofrio, B., & Gottesman, I. I. (2003). "**Socioeconomic status modifies heritability of IQ in young children**". Psychological Science, 14, 623–628.
  - Wang, C. K. J., Pyun, D. Y., Li, C., & Lee, M. S. (2016). "**Talent development environment and achievement goal adoption among Korean and Singaporean athletes: Does perceived competence matter?**" International Journal of Sports Science & Coaching, 11(4), 496-504
  - Wolstencroft, E. (2002). **Talent identification and development: An academic review**. Edinburgh: Sport Scotland.